ISSN 2078-6794. Вісник Львівського університету. Серія мист-во. 2026. Вип. 29. С. 123–130
Visnyk of the Lviv University. Series Art Studies. Issue 29. P. 123–130

УДК 78.071.1:82-6(=161.2)"19"
DOI: http://dx.doi.org/10.30970/vas.29.2026.123-130

ЕПІСТОЛЯРНА СПАДЩИНА МИРОСЛАВА АНТОНОВИЧА ЯК ДЖЕРЕЛО ДОСЛІДЖЕННЯ МУЗИЧНО-МИСТЕЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XX СТ.

Назарій НАКОНЕЧНИЙ

ORCID: https://orcid.org/0009-0006-2758-276X
Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра мистецтвознавства і хорового мистецтва,
вул. Валова, 18, Львів, Україна, 79008
e-mail: mailto:nazariinak@gmail.com

Проаналізовано епістолярну спадщину українського музиколога й диригента Мирослава Антоновича (1917–2006) як джерело вивчення музично-мистецької діяльності української діаспори другої половини XX ст. Обґрунтовано джерелознавчу цінність листування, що, на відміну від офіційних документів і друкованих праць, фіксує безпосередній перебіг культурних процесів. На основі опрацювання архівного каталогу кореспонденції (323 одиниці: 297 осіб і 26 установ) запропоновано категоризацію листування за фахом адресатів та географією, що охоплює близько двадцяти країн. Простежено значення епістолярію для реконструкції культурних контактів, репертуарної, концертної та видавничої діяльності українського еміграційного середовища. Особливу увагу приділено діяльності заснованого Мирославом Антоновичем Візантійського хору як інструменту репрезентації української музичної культури в європейському мистецькому просторі. Обґрунтовано перспективність систематизації архівного листування за колом адресатів, географією та тематикою як підґрунтя для подальших джерелознавчих досліджень і підготовки наукового видання епістолярної спадщини митця. Доведено, що Антонович був "вузлом" транснаціональної комунікативної мережі української еміграції, а заснований ним Візантійський хор став засобом репрезентації української культури у світі.

Ключові слова: Мирослав Антонович, епістолярій, українське мистецтво в діаспорі, хорове мистецтво, Візантійський хор, музична культура.

Постановка проблеми. Друга половина XX ст. стала періодом, коли українська діаспора перетворилася на впливовий чинник збереження й розвитку національної музично-мистецької спадщини. Внаслідок воєн, політичних репресій та хвиль вимушеної еміграції значна частина української мистецької еліти опинилася в країнах Європи, Північної й Південної Америки та Австралії, де сформувалося середовище, яке, з одного боку, плекало традиційні музично-мистецькі цінності, а з іншого – інтегрувало їх у світовий культурний контекст. Серед постатей, які найповніше втілили цей синтез

© Наконечний Назарій, 2026

національного та європейського, чільне місце належить Мирославові Антоновичу (1917–2006) – музикологові, оперному співаку, хоровому диригентові й дослідникові східнохристиянської церковної музики, чия діяльність розкриває механізми культурного обміну в середовищі української діаспори.

Особливу джерелознавчу цінність для реконструкції музично-мистецького життя діаспори має епістолярна спадщина М. Антоновича, яка зберігається в Лабораторії музично-медієвістичних студій факультету культури і мистецтв Львівського національного університету імені Івана Франка. Листування дає змогу простежити організаційну й підготовчу працю митця, у якій поєдналися адміністративні, творчі та просвітницькі функції, і відтворити мережу культурних взаємин, що єднала українських діячів у різних країнах світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Постать Мирослава Антоновича та його доробок неодноразово ставали предметом наукового зацікавлення. Найповніше життєвий і творчий шлях митця досліджено в монографії Уляни Граб "Мирослав Антонович: інтелектуальна біографія" (2019), що постала на основі особового архіву музиколога й заклала методологічні підвалини вивчення українського еміграційного музикознавства [4]. Окремі аспекти його біографії та наукової праці дослідниця висвітлила в низці статей – про етапи формування власної ідентичності [3], гарвардський період [2], українськість як константу виконавського стилю Візантійського хору [6] та психологічний вимір диригентської діяльності [5].

Вагомий внесок у вивчення діяльності Антоновича в контексті музичної культури діаспори зробила Галина Карась – насамперед фундаментальною монографією "Музична культура української діаспори у світовому часопросторі XX століття" (2012) [9], а також спеціальними розвідками про феномен Візантійського хору [10] і про роль духовних освітніх закладів у житті митця [8]. Виконавський феномен хору в контексті європейської хорової практики другої половини XX ст. ґрунтовно проаналізовано в дисертації Євгена Лазаревича (2018) [11]. До постаті Антоновича зверталися також Юрій Ясіновський, Наталія Сиротинська [15] та інші дослідники. Ширший контекст музичної культури діаспори зображено працями Галини Карась [9], Оксани Білас про культурне й хорове життя української еміграції в Німеччині та Австрії [1] та Лесі Обух про музично-освітню діяльність в українських духовних закладах зарубіжжя [12]. Постать Антоновича присутня і в інституційній пам'яті Утрехтського університету та в студіях української діаспори Північної Америки, проте цілісне музикознавче опрацювання його епістолярію залишається відкритим завданням.

Мета наукового дослідження полягає в окресленні джерелознавчого потенціалу епістолярної спадщини Мирослава Антоновича як матеріалу для вивчення музично-мистецької діяльності української діаспори другої половини XX ст., а також систематизації кола його кореспондентів і тематики листування.

Виклад основного матеріалу досліження. Вивчення епістолярію М. Антоновича є важливим свідченням не лише його діяльності, а й культурно-

мистецького життя української діаспори. Листи, на відміну від офіційних документів і друкованих праць, фіксують безпосередній, неретушований перебіг культурних процесів – мотиви рішень, репертуарні стратегії, механізми культурного обміну та духовно-ціннісні орієнтири української інтелігенції поза Батьківщиною. За умов, коли в підрадянській Україні церковна й діаспорна музична спадщина була вилучена з наукового обігу, епістолярні джерела залишаються чи не єдиним способом цілісно реконструювати це явище.

Методологічну основу дослідження становить поєднання історико-культурного, джерелознавчого, біографічного, порівняльно-аналітичного та мистецтвознавчого методів. Історико-культурний підхід дає змогу розглянути епістолярій у контексті політичних та інституційних умов функціонування діаспорних осередків; джерелознавчий – у проведенні атрибуції, систематизації, текстологічному опрацюванні листів; біографічний – у реконструюванні постаті Антоновича як "вузла" комунікативної мережі поміж різними українськими осередками в межах Європи, Америки та Австралії.

Музично-мистецька діяльність української діаспори, до якої належав М. Антонович сформувалася внаслідок кількох хвиль еміграції XX ст. – міжвоєнної та особливо повоєнної, коли в Західній Європі, а згодом у США, Канаді й Австралії постали численні українські громади. Осердям цих організацій були хорові колективи, церковні капели, видавництва та культурні товариства, для яких музика була не лише мистецтвом, а й засобом збереження національної ідентичності [9]. Саме в цьому середовищі епістолярні контакти набували особливої ваги, компенсуючи розпорошеність українців по різних континентах [1].

Відтак епістолярний корпус Мирослава Антоновича є кількісно об'ємним і географічно розгалуженим. Опрацювання архівного каталогу кореспонденції дало змогу виокремити 323 одиниці, серед яких 297 приватних адресатів і 26 організацій та видавництв [7]. Вже такі показники засвідчують, що листування було для митця не епізодичною, а систематичною формою підтримки культурних і професійних зв'язків.

Опрацювання такого об'ємного корпусу пов'язане з низкою джерелознавчих труднощів. Частина листів збереглася без підпису або з неповними відомостями про адресата, що ускладнює атрибуцію; значна кількість документів фіксує лише місце походження. До того ж частина кореспонденції велася іноземними мовами, позаяк Антонович десятиліттями жив і працював у нідерландському, німецькому та англомовному середовищах. Саме тому систематизація, атрибуція й упорядкування корпусу є передумовою його повноцінного наукового використання [7].

За професійною ознакою коло кореспондентів охоплює всі провідні верстви української діаспорної інтелігенції. Серед 283-х задокументованих осіб найчисленнішу групу становлять науковці та педагоги (40 осіб, 26 %), надалі музиканти (33, 21 %), духовенство (30, 19,5 %), громадські, військові та політичні діячі (25, 16 %), письменники й журналісти (19, 12 %), а також художники (5) та медики (2) [7]. Така структура відображає фахове осердя інтересів Антоновича – музику й науку – і ширший культурно-громадський контекст, у якому функціонувала діаспора.

Поза музикантами, які становили фахове ядро кореспонденції, виразно продемонстровано й інші групи. Серед науковців і педагогів – історики та суспільствознавці Омелян Пріцак, Ярослав Ісаєвич, Володимир Кубійович і Володимир Янів; серед духовенства – Патріарх Йосиф Сліпий, єпископи й священники, з якими митець обговорював питання церковного співу; серед письменників і публіцистів – Юрій Косач та Леонід Полтава; серед громадських і політичних діячів – Ярослав Стецько й Олег Штуль. Таке коло засвідчує, що Антонович перебував у вузлі не лише музичних, а й ширших культурних та громадських зв'язків діаспори [7].

Особливе значення мають листи до музикантів і музикознавців Василя Витвицького, Павла Маценка, Андрія Ольховського, Ігоря Соневицького, Романа Савицького, Мирона Федоріва, Андрія Гнатишина, Нестора Городовенка, Мілоша Веліміровича, Володимира Луціва, в яких обговорювали репертуарні, виконавські та видавничі питання. Збереглося листування і з учителем Антоновича Адольфом Хибінським, з науковцями Омеляном Пріцаком, Юрієм Ясіновським, Уляною Граб, із письменником Юрієм Косачем, а також із церковними достойниками, зокрема Патріархом Йосифом Сліпим. Як засвідчує сам архів, переважна частина кореспонденції стосується організації та гастролей Візантійського хору [7].

Географія листування підтверджує транснаціональний характер мережі, в центрі якої перебував М. Антонович. Дописувачі митця мешкали щонайменше у двадцяти країнах, зокрема найчисленнішими були зв'язки із Сполученими Штатами (79 згадок), Німеччиною (55), Канадою (42) та Україною (37) [7]. Поряд із приватними особами до кола кореспондентів належали установи й видання діаспори, зокрема, "Гомін України", "Молоде життя", Наукове товариство імені Шевченка, Український вільний університет, Український католицький університет у Римі, хор "Думка" та ін. Отже, епістолярій постає своєрідною мапою культурних взаємин української еміграції, що єднала осередки Європи, Америки та Австралії.

Такий розподіл відображає загальну мапу повоєнного розселення української еміграції. Виразне домінування Сполучених Штатів, Німеччини та Канади пояснюють тим, що саме Німеччина стала первинним прихистком переміщених осіб, звідки впродовж 40–50-х років XX ст. українці масово переселялися до Північної Америки. Натомість зв'язки з Францією, Бельгією, Великою Британією та Австралією окреслюють периферію цієї мережі. Помітна присутність українських адресатів засвідчує, що Антонович, попри "залізну завісу", прагнув підтримувати контакт і з митцями в Україні [7].

Наголосимо, що листування М. Антоновича добре надається систематизації за тематикою. Найбільше це пов'язано з організаційним і концертним життям Візантійського хору – підготовкою програм, гастролей та налагодженням контактів із культурними інституціями [7]. Окрему групу становлять листи, присвячені репертуарним і виконавським питанням, виданню нот та музикознавчих праць, а також роздуми про стан і перспективи української культури за кордоном, у переплетенні особистого з громадянським обов'язком [4]. Така тематична багатогранність підтверджує, що для митця

епістолярний обмін був інструментом і фахової праці, і збереження світоглядних пріоритетів [9].

Зміст листування не обмежується організаційними питаннями. Виділяються також вузлові епізоди інтелектуальної історії української еміграції. Так, кореспонденція Антоновича з музикологом Василем Витвицьким 1946–1947 рр., що припадає на "добу Ді-Пі" – це час перебування в таборах для переміщених осіб і намагання підтримки власної фахової діяльності в умовах невизначеності [4]. Листовний діалог із Павлом Маценком У. Граб слушно означує як "світ людей науки", що засвідчує прагнення двох музикологів-емігрантів підтримувати науковий обмін всупереч географічній роз'єднаності [4]. Окреме місце посідає листування, пов'язане із спробами відновити фаховий часопис "Українська музика", що виходив у Галичині наприкінці 30-х років минулого століття. Це був задум, який мав повернути еміграційному музикознавству інституційний голос [4].

У листах 60–70-х років ХХ ст., які супроводжували наукові пошуки митця, обговорювалися питання партесного співу та походження української літургійної музики. Поряд із суто фаховими сюжетами в кореспонденції постійно звучить турбота про збереження національної традиції та гідну репрезентацію української культури у світі. Це надає епістолярію М. Антоновича не лише джерелознавчої, а й світоглядної цінності.

Інтелектуальне середовище, в якому формувалося листування повоєнних років, було співзвучне з добою Мистецького українського руху (МУР). Подібно до письменників, об'єднаних довкола Уласа Самчука, музикологи-емігранти прагнули осмислити покликання української культури в нових умовах і втримати тяглість фахової традиції [4]. Епістолярій Антоновича відображає цей рух самоорганізації української інтелігенції, в якому особисті контакти ставали підґрунтям спільних культурних та наукових проєктів.

Окрему частину епістолярію (26 позицій) становлять звернення до установ, видавництв і організацій діаспори – Наукового товариства імені Шевченка, Українського вільного університету, Українського католицького університету в Римі, видавництв "Гомін України" та "Молоде життя", хору "Думка", Товариства українських бандуристів та ін. [7]. Це засвідчує глибоку інтегрованість М. Антоновича не лише в особисті, а й в інституційні мережі діаспори, через які реалізувалися видавничі, концертні та освітні проєкти.

Запропонований підхід має виразний елемент наукової новизни: уперше епістолярну спадщину Мирослава Антоновича розглянуто системно – як цілісний корпус і самостійне джерело реконструкції музично-мистецьких процесів діаспори, а не як допоміжний матеріал до біографії митця. Логічним продовженням такого підходу стало звернення до інструментарію цифрової гуманітаристики.

Паралельно з опрацюванням корпусу триває створення електронного архіву листування Мирослава Антоновича (https://antonovych-archive.vercel.app/) – некомерційного дослідницького проєкту, спрямованого на систематизацію, оцифрування та вивчення кореспонденції. Ресурс об'єднує каталог листів, розділ кореспондентів із біографічними довідками, статистичний аналіз корпусу та біографію митця; у перспективі передбачено

інтерактивну карту, що візуалізуватиме географію та маршрути листування. Так епістолярій перетворюється із багатьох розрізнених документів на структуроване джерело, придатне для подальшого опрацювання.

Висновки. Епістолярна спадщина Мирослава Антоновича є цінним і досі не освоєним цілісно джерелом для вивчення музично-мистецької діяльності української діаспори другої половини ХХ ст. Кількісний і змістовий аналіз корпусу засвідчує, що постать музиколога й диригента була своєрідним "вузлом" комунікативної мережі, яка об'єднувала науковців, музикантів, духовенство та громадських діячів у різних країнах світу. Завдяки листуванню М. Антоновича можна реконструювати механізми культурного обміну, репертуарні та видавничі стратегії, а також світоглядні орієнтири еміграційного середовища. Докладне джерелознавче опрацювання епістолярію підтверджує її справжню цінність як спадщини, що зберігає культурну пам'ять і репрезентує національну ідентичність.

Список використаної літератури та джерел

1. Білас О. Культурне життя української еміграції у Німеччині та Австрії періоду ІІ світової війни. Львів : Камула, 2011. 191 с.

2. Граб У. Інтелектуальна біографія: гарвардський рік Мирослава Антоновича. *Українська музика* : науковий часопис ЛНМА ім. М. В. Лисенка. Львів, 2015. Ч. 4. С. 5–25.

3. Граб У. Мирослав Антонович. Етапи формування власної ідентичності: дитинство та юність. *Українська музика* : науковий часопис ЛНМА ім. М. В. Лисенка. Львів, 2017. Ч. 2. С. 25–35.

4. Граб У. Мирослав Антонович: інтелектуальна біографія. Еміграційне музикознавство в українському культуротворенні повоєнних десятиліть : монографія. Львів : Вид-во УКУ, 2019. 456 с.

5. Граб У. Психологічний вимір диригентської діяльності Мирослава Антоновича: за лаштунками тріумфу. *Студії мистецтвознавчі*. Київ : Вид-во ІМФЕ, 2019. Ч. 1. С. 39–45.

6. Граб У. Українськість як константа виконавського стилю "Візантійського хору" Мирослава Антоновича. *Студії мистецтвознавчі*. Київ : Вид-во ІМФЕ, 2017. Ч. 3. С. 31–39.

7. Зінкевич О. Музикознавство та державна ідеологія: досвід, втрати, проблеми. *Українське музикознавство* : наук.-метод. зб. Київ, 1998. Вип. 28. С. 64–73.

8. Карась Г. Духовні освітні заклади у житті і творчій діяльності Мирослава Антоновича. *Українська музика* : науковий часопис ЛНМА ім. М. В. Лисенка. Львів, 2013. Ч. 3. С. 34–40.

9. Карась Г. Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття. Івано-Франківськ : Тіповіт, 2012. 1164 с.

10. Карась Г. Феномен Мирослава Антоновича та його "Візантійський хор": штрихи до портрета диригента. *Musica Humana* : наукові збірки ЛДМА ім. М. Лисенка. Львів, 2010. Ч. 3. С. 11–22.

11. Лазаревич Є. Візантійський хор М. Антоновича в контексті європейського хорового виконавства другої половини ХХ століття : дис. … канд. мистецтвознав. : спец. 17.00.03 / Львів. нац. муз. акад. ім. М. Лисенка. Львів, 2018. 226 с.

12. Обух Л. Музично-освітня діяльність в українських духовних закладах зарубіжжя. *Україна і Ватикан* : серія зб. наук. праць. Івано-Франківськ, 2014. Вип. VI. С. 281–286.

13. Попович М. Наука як частина культури. *Вісник НАН України*. Київ, 2007. № 6. С. 49–54.

14. Сміт Е. Д. Нації та націоналізм у глобальну епоху. Київ : Ніка-Центр, 2009. 320 с.

15. Самчук У. Плянета Ді-Пі: нотатки й листи. Вінніпег : Накладом Т-ва "Волинь", 1979. 354, [2] с.

16. Сиротинська Н. Мирослав Антонович як історик церковного співу. *Musica Humana* : наукові збірки ЛДМА ім. М. Лисенка. Львів, 2010. Ч. 3. С. 61–72.

References

1. Bilas, O. (2011). Kulturne zhyttia ukrainskoi emihratsii u Nimechchyni ta Avstrii periodu II svitovoi viiny [Cultural development of the Ukrainian emigration to Germany and Austria during World War II]. Lviv : Kamula [in Ukrainian].

2. Hrab, U. (2015). Intelektualna biohrafiia: harvardskyi rik Myroslava Antonovycha [Intellectual biography: Myroslav Antonovich's Harvard years]. *Ukrainska Muzyka* : naukovyi chasopys LNMA im. M. V. Lysenka, 4. Lviv, 5–25 [in Ukrainian].

3. Hrab, U. (2017). Myroslav Antonovych. Etapy formuvannia vlasnoi identychnosti: dytynstvo ta yunist [Myroslav Antonovych. Stages of forming one's own identity: childhood and adolescence]. *Ukrainska muzyka* : naukovyi chasopys LNMA im. M. V. Lysenka, 2. Lviv, 25–35 [in Ukrainian].

4. Hrab, U. (2019). Myroslav Antonovych: intelektualna biohrafiia. Emihratsiine muzykoznavstvo v ukrainskomu kulturotvorenni povoiennykh desiatylit [Myroslav Antonovych: Intellectual biography. Emigration musicology in Ukrainian cultural creation of the postwar decades]. Lviv : Vyd-vo UKU, 456 p. [in Ukrainian].

5. Hrab, U. (2019). Psykholohichnyi vymir dyryhentskoi diialnosti Myroslava Antonovycha: za lashtunkamy triumfu [The psychological dimension of Myroslav Antonovych's conducting activities: behind the scenes of triumph]. *Studii mystetstvoznavchi, 1*, 39–45 [in Ukrainian].

6. Hrab, U. (2017). Ukrainskist yak konstanta vykonavskoho styliu "Vizantiiskoho khoru" Myroslava Antonovycha [Ukrainianness as a constant of the performance style of Myroslav Antonovych's "Byzantine Choir"]. *Studii mystetstvoznavchi*, 3. Kyiv : Vyd-vo IMFE, 31–39 [in Ukrainian].

7. Zinkevych, O. (1998). Muzykoznavstvo ta derzhavna ideolohiia: dosvid, vtraty, problems [Musicology and state ideology: experience, losses, problems]. *Ukrainske muzykoznavstvo :* nauk.-metod. zb., 28. Kyiv, 64–73 [in Ukrainian].

8. Karas, H. (2013). Dukhovni osvitni zaklady u zhytti i tvorchii diialnosti Myroslava Antonovycha [Spiritual educational institutions in the life and creative activity of Myroslav Antonovych]. *Ukrainska Muzyka* : naukovyi chasopys LNMA im. M. V. Lysenka, 3. Lviv, 34–40 [in Ukrainian].

9. Karas, H. (2012). Muzychna kultura ukrainskoi diaspory u svitovomu chasoprostori XX stolittia : monohrafiia [Musical culture of the Ukrainian diaspora in the world space-time of the 20th century]. Ivano-Frankivsk : Tipovit [in Ukrainian].

10. Karas, H. (2010). Fenomen Myroslava Antonovycha ta yoho "Vizantiiskyi khor": shtrykhy do portreta dyryhenta [The phenomenon of Myroslav Antonovych and his "Byzantine Choir": touches on the conductor's portrait]. *Musica Humana* : naukovi zbirky LDMA im. M. Lysenka, 3. Lviv 11–22 [in Ukrainian].

11. Lazarevych, Ye. (2018). Vizantiiskyi khor M. Antonovycha v konteksti yevropeiskoho khorovoho vykonavstva druhoi polovyny XX stolittia [The Byzantine Choir of M. Antonovich in the Context of European Choral Performance of the Second Half of the 20th Century] : dys. … kand. mystetstvoznav. : spets. 17.00.03 / LNU im. M. Lysenka. Lviv [in Ukrainian].

12. Obukh, L. (2014). Muzychno-osvitnia diialnist v ukrainskykh dukhovnykh zakladakh zarubizhzhia [Musical and educational activities in Ukrainian spiritual institutions abroad]. *Ukraina i Vatykan* : seriia zb. nauk. prats, 6. Ivano-Frankivsk, 281–286 [in Ukrainian].

13. Popovych, M. (2007). Nauka yak chastyna kultury [Science as part of culture]. *Visnyk NAN Ukrainy*, 6. Kyiv, 49–54 [in Ukrainian].

14. Smith, A. D. (2009). Natsii ta natsionalizm u hlobalnu epokhu [Nations and Nationalism in the Global Era]. Kyiv : Nika-Centr [in Ukrainian].

15. Samchuk, U. (1979). Plianeta Di-Pi: notatky y lysty [Planet DP: Notes and Letters]. Vinnipeg : Nakladom T-va "Volyn" [in Ukrainian].

16. Syrotynska, N. (2010). Myroslav Antonovych yak istoryk tserkovnoho spivu [Myroslav Antonovych as a historian of church singing]. *Musica Humana* : naukovi zbirky LDMA im. M. Lysenka, 3. Lviv, 61–72 [in Ukrainian].

THE EPISTOLARY HERITAGE OF MYROSLAV ANTONOVYCH AS A SOURCE FOR STUDYING THE MUSICAL AND ARTISTIC ACTIVITY OF THE UKRAINIAN DIASPORA IN THE SECOND HALF OF THE 20TH CENTURY

Nazarii NAKONECHNYI

Ivan Franko National University of Lviv,
Department of Art Studies and Choral Art,
18 Valova Str., Lviv, Ukraine, 79008
e-mail: nazariinak@gmail.com

The epistolary heritage of the Ukrainian musicologist and conductor Myroslav Antonovych (1917–2006) is analyzed as a source for studying the musical and artistic activities of the Ukrainian diaspora in the second half of the 20th century. The source-scientific value of correspondence is substantiated, which, unlike official documents and printed works, records the direct course of cultural processes. Based on the study of the archival catalog of correspondence (323 items: 297 individuals and 26 institutions), a categorization of correspondence by the profession of the addressees and geography, covering about twenty countries, is proposed. The significance of the epistolary for the reconstruction of cultural contacts, repertoire, concert and publishing activities of the Ukrainian emigration environment is traced. Special attention is paid to the activities of the Byzantine Choir founded by Myroslav Antonovych as an instrument for representing Ukrainian musical culture in the European artistic space. The perspective of systematizing archival correspondence by addressee, geography, and subject matter as a basis for further source studies and preparation of a scientific publication of the artist's epistolary heritage is substantiated. It is proven that Antonovych was a "node" of the transnational communication network of Ukrainian emigration, and the Byzantine Choir founded by him became a means of representing Ukrainian culture in the world.

Keywords: Myroslav Antonovych, epistolary heritage, Ukrainian diaspora, choral art, Byzantine Choir, musical culture, correspondence, cultural identity.

Стаття надійшла до редколегії 17.08.2026 р.
Прийнята до друку 21.10.2026 р.
Опублікована 26.11.2026 р.